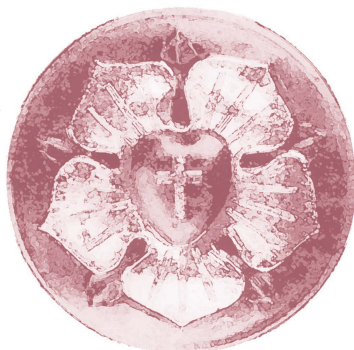

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMA: GUDSTJENESTEREFORMEN

LEDER

GUDSTJENESTEREFORMEN – SÅ LANGT

ARTIKLER OG INNLEGG

GUDSTJENESTEREFORMEN I
TANGEN, DRAMMEN

GUDSTJENESTEREFORM I
SMÅ MENIGHETER

"LA OSS FÅ BEHOLDE HØYMESSEN
SOM EN PULS"

UTVIDET SYNDSBEKJENNELSE PÅ
BOTS- OG BØNNEDAG

HENRIKSENS FORSIKTIGE TILBAKETOG
– EN SLUTTREPLIKK

SØNDAGSTEKSTEN

4. SØNDAG I ÅPENBARINGSTIDEN
SÅMANNSSØNDAGEN

KYNDELSMESSE

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

GUDSTJENESTEREFORMEN – SÅ LANGT

”Jammen, jeg gikk jo ut i fra at dere brukte den vanlige musikken!” Organistvikaren ser ganske fortvilet ut; hjerteskjærende ung er hun også, og har altså gått ut fra at vi bruker den vanlige musikken under gudstjenesten her – den musikken hun har noter til, og som hun kan. Men det gjør vi altså ikke. Vi har nemlig byttet all musikk, og den musikken vi har valgt, den står ikke en gang i kjempepermen fra Kirkerådet. Så hvor er notene? Og hvem har ikke gjort jobben sin og fortalt henne hva hun skal spille? Usikkerheten sprer seg, og notene er ingen steder å finne...

Hersens gudstjenestereform! tenker jeg mens jeg prøver alt jeg kan for å skjule min irritasjon for den note-løse mens jeg sier: ”Det er ingenting som heter vanlig musikk i denne kirken lenger. Husk på det; du må aldri gå ut fra at noe er vanlig.” Og gudstjenesten gikk på et vis, selv om de aller mest involverte her også var de mest utrygge.

Det har vært noen sånne hersens gudstjenestereform-øyeblikk i løpet av de siste årene. Det har vært klagebrev etter julegudstjenesten og hjertesukk fra faste kirkegjengere, om alt det nye, alt det som er blitt forandret, om å være hjemløs og rødløs i egen kirke.

Og så har det vært andre øyeblikk, øyeblikk av oppdagelse: Plutselig tenkte vi liturgi sammen. Eller øyeblikk av stolthet: Sånn gjør vi det her, og vi gjør det sammen – og det er sannelig ikke dårlig.

To år har gått siden implementeringen, advent 2012, og vi har fått inn tre forskjellige fortellinger

om hvordan gudstjenestereformen har landet, så langt, tre forskjellige steder.

En artikkel er fra lokalplanet; Karoline Faber, kapellan i Tangen menighet i Drammen, har skrevet om hvordan de har jobbet med reformen der, og hvilke gevinster hun ser av dette arbeidet.

Kristin Moen Saxegaard er prost på Ringerike, og hun forteller om gjennomføringen av gudstjenestereformen i Ringerike prosti, hva det har kostet, og hva det har gitt.

Så har universitetslektor Hallvard Olavson Mosdøl og førsteamanuensis ved ATH, Anne Haugland Balsnes, gitt oss noen tall og hovedtendenser fra rapporten *Noe falt i god jord – gudstjenestereformen sett fra menighetsnivå*. De peker på både utfordringer og hva man kan

Sånn gjør vi det her,
og vi gjør det sammen...

vinne på reformen. Spennende lesning – for vi skal jo videre. Og kanskje er det ennå uoppdagede skatter for nettopp vår menighet i det videre gudstjenestearbeidet?

Selv om alle tre peker på den erfaringen en del sitter med etter disse første årene, nemlig at det var veldig mye arbeid for veldig lite forandring (eller gevinst...), er det likevel mer å si. Noen erfaringer og hovedtendenser handler om det som har kostet eller bare ikke er blitt noe bra. Noen erfaringer og hovedtendenser handler om hva man har vunnet, eller hvilke gode muligheter man ser. For å bli klokere trenger vi å ta inn begge disse aspektene.

God lesning!

ANNE GRETE LISTRØM

ANNE.GRETE.LISTRØM@OSLO.KIRKEN.NO

*Redaksjonen ønsker alle våre lesere,
bidragsytere, annonsører og andre kontakter
en velsignet Kristi Fødselsfest
og alt godt for det nye året.*

ARTIKKEL

GUDSTJENESTEREFORMEN I TANGEN, DRAMMEN

AV KAROLINE FABER, KAPELLAN I TANGEN
FABER@DRAMMEN.KIRKEN.NO

Det virker på meg som den allmenne stemningen for resultatet av gudstjenestereformen er blitt mer og mer kjølig: ”Vi kjenner ikke igjen gudstjenesten andre steder!” ”De har tatt gudstjenesten fra meg!” ”Altfor ordrik dåps- og nattverdliturgi!” ”Alle disse menneskene skal organiseres hele tiden,” og flere slike utsagn klinger i mine ører. Jeg skal ikke nekte for at det har vært vanskelig sider ved det å fornye gudstjenesten lokalt, men min personlige evaluering er at jeg likevel er jevnt over fornøyd med hvordan prosessen har foregått i min menighet, og hva som er blitt resultatet.

Kanskje har jeg det lettere med ny liturgi enn mange av mine kolleger. Som prest ferdigutdan-

net i Tyskland (med praktikum i Norge) har jeg lite følelsesmessig tilknytning til 1977-liturgien, men som deltaker i reformerte ordgudstjenester, frie liturgier, katolske messer og lutherske gudstjenester av forskjellig kulør er jeg vokst opp med at en gudstjeneste kan ha veldig forskjellige former.

Også de menneskene som jevnlig går til gudstjeneste i Tangen menighet, var før gudstjenestereformen vant med en viss variasjon i gudstjenestene. De hadde opplevd unge messer, konfirmantsamtalegudstjenester, bønnevandringer i gudstjenesten for å nevne noe. Vi hadde så vidt startet med jevnlig ministranttjeneste med kon-

firmanter, og at barn i barnekoret og i trosopp-læringsiltak deltok i liturgien, var heller ikke noe nytt for dem. I flere år var det en familie-messeliturgi én søndag i måneden, og mange i menighetskjernen ble veldig glade når barne-familiene brakte med seg liv og røre i guds-tjenesten. Denne åpenheten har sikkert hatt noe å si for hvordan prosessen forløp i Tangen menighet, og hvordan resultatet er blitt mottatt.

Staben og gudstjenesteutvalget var enige om at når vi skulle gå i gang med denne fornyelses-prosessen, ville vi benytte anledningen til å gi folk en mulighet til å lære mer om de liturgiske leddene og formene vi bruker i gudstjenestene våre og bakgrunnen for dem. Derfor startet pro-sessen på forsommeren 2011 med en vandring i kirkerommet, der vi gikk gjennom gudstjenes-tenes ledd. Etterpå satte vi oss sammen i peisestua og hadde en brainstorming om ønsker og for-ventinger til gudstjenesten. Inspirasjonskvelden var åpen for alle som var interessert, der frivillige medarbeidere i gudstjenesten (kirketjenere og klokkere) var spesielt invitert, og menighetsrådet og prestene var til stede. For noen av deltakerne var det første gangen noen viste dem noe av logikken i liturgien, og en kjærkommen anled-ning til å dele tanker om gudstjeneste med hverandre. Det ble rett og slett en veldig fin kveld.

Vi var også enige om at vi hadde lyst til å involvere folk bredest mulig i arbeidet med lokal grunnordning. Jobben med å utarbeide forslag til utprøving ble derfor ikke lagt til gudstjeneste-utvalget, men til en prosjektgruppe med bred sammensetning: Sokneprestvikaren, som ledet gruppa, to–tre av dem som bruker gudstjenesten jevnlig, derav ett menighetsrådsmedlem, to små-barnsfedre og to trettenåringer. Nesten alle vi spurte om å bli med i prosjektgruppa, ble med. Jeg har hørt at prosjektgruppa hadde spennende diskusjoner, og at medlemmene flere ganger hadde uventede synspunkter: Det var for eksem-pel de yngste som strevde mest med innføring av nye Fader Vår... Prosjektgruppa gikk gjennom gudstjenesten ledd for ledd, valgte alternativer og laget et utkast til grunnordning.

Allerede mens prosjektgruppa jobbet, og gjen-

nom hele skoleåret begynte menigheten med ut-prøving av nye elementer i søndagsgudstjenesten. I kirkerommet lå det tilbakemeldingsark der gudstjenestedeltakere kunne skrive ned kom-mentarer og synspunkter. Med utgangspunkt i prosjektgruppas utkast og tilbakemeldingene lagde vi et forslag til liturgisk grunnordning og program som stab, gudstjenesteutvalg og menig-hetsrådet kom med tilbakemeldinger til. For-slaget ble diskutert og vedtatt på et menighets-møte. I hovedtrekk er det denne liturgien vi bruker i dag

Menighetsrådet bestemte seg for en grunnord-ning med én gudstjeneste som skulle være mulig for alle å være med på, men med to alternativer. I det ene alternativet, som passer når det er søn-dagsskole, er alle lesninger tatt med, og det brukes full nattverdiliturgi, mens det i det andre alternativ brukes en kortere form med mer preg av familiemesseliturgi, fordi det er meningen at alle skal være i hovedkirkerommet gjennom hele gudstjenesten.

Ellers er Tangens lokale grunnordning relativt enkel å følge, selv om den inneholder mange menighetssvar. Er det dåp i gudstjenesten, har vi bønnvandring med lystenning og mulighet til å skrive bønnelapper under nattverden, som da foregår med intinksjon. Er det ikke dåp, leser vi som regel alle tre lesninger, og nattverden foregår med kneling ved alterringen. Denne vekslingen har vist seg å fungere brukbart. Et medlem av både prosjektgruppa og gudstjenesteutvalget formulerte det slik: "Det var jo bra med all den jobben vi gjorde, at vi faktisk sørget for at guds-tjenesten ble så enkel å følge med at folk ikke blir skremt når de kommer til Tangen kirke." Men noen av de frivillige hadde kanskje også håpet på mer grunnleggende forandring i gudstjenestene våre. Da jeg spurte gudstjenesteutvalget i Tangen om deres vurdering av prosessen, var det også noen som sa: "Det var utrolig mye jobb for ut-rolig lite forandring!" Det som viste seg å være det mest omstridte nye elementet i den lokale grunnordningen, er den utførlige fredshilsen med håndsrekning, som med et knapt flertall ble vedtatt av menighetsrådet. Vi er fortsatt ikke helt enige om vi liker den eller ikke.

Et faktor som trolig bidro til at fornyelsen gikk relativt lett, er at den liturgiske musikken ikke er veldig forandret, noe som delvis skyldes at kantorstillingen var ubesatt en lengre periode. Uansett gjorde det at det ble lettere for folk både å kjenne igjen og å være med i liturgien. Det eneste sted vi har tillatt oss variasjon, er i inngangsliturgien der Kyrie og Gloria og Halleluja skulle variere med kirkeårstid. Vi merker at vi ikke bestandig benytter den muligheten til variasjon. Men vi har ikke savnet det heller. Hele nattverden er forblitt i 1977-stilen. Ulempen er at vi har et sett med liturgisk musikk som ikke er gjennomkomponert, men det fungerer helt utmerket.

Det som kanskje ble den største gevinsten i prosessen, er gode rutiner for liturgisk deltakelse. Da arbeidsutvalg og fungerende sokneprest til slutt ferdigstilte grunnordningen, la vi merke til mange oppgaver som ikke var plassert hos personer med funksjoner i gudstjenesten. Hvem henter kanna med bønnelapper etter bønnevandringen? Hvem gir beskjed til søndagsskolen om at de kan komme inn til nattverdutdelingen? Vi prøvde å tilknytte så mange oppgaver som mulig fast hos noen medarbeidere, og det har vist seg å være en god hjelp ved gjennomgangen før gudstjenesten. Den aller mest fruktbare rutinen er at alle som skal ha en oppgave i søndagens gudstjeneste, må møte kl. 10.15 i sakristiet for å gå gjennom liturgien. Det vil si prest, kantor, klokker, kirkevert, konfirmanter og eventuelle andre medliturger. Denne lille gjennomgangen gjør at vi handler i gudstjenesten som et team, og alle blir tryggere på hva de skal gjøre. De eneste som vi foreløpig ikke har inkludert i denne gjennomgangen, for ikke å gjøre terskelen for høy for dem, er medlemmer av dåpsfølger, som skal lese eller gjøre noe under dåpshandlingen: Men jeg ser at også det kanskje kan være mulig og tjenlig.

Ordningen med flere medliturger har ført til at klokkefunksjonen har endret seg: Den frivillige, og som regel erfarne, klokkeren koordinerer de andre medliturgene og kan være med og forklare dem oppgaver eller øve med dem. Presten lager også program til alle medarbeidere, som er

utformet slik at alt som skal gjøres eller sies av alle, er trykt i ett program (inkludert hilsen i starten og kunngjøringer). Det krever en del jobb, men gjør samarbeidet under selve gudstjenesten så mye lettere. Men det betyr også at Eide Forlags liturgiske permer aldri kom i bruk hos oss.

Det som for så vidt var en stor utfordring også før 2011, er at de mange som kommer til kirken i ny og ne, ved dåp eller når de er konfirmantforeldre, har lite kunnskap om hva man skal gjøre i en gudstjeneste. For å inkludere dem må det tenkes nøye gjennom hvordan man kan gjøre det lettere for dem å følge gudstjenesten. Gode papirprogrammer som inneholder passe mye informasjon, er et must. Vi har også eksperimentert mye med skjermpresentasjoner, og det viser seg at de er lette å følge med på både for dem som føler seg fremmede i gudstjenesten, og også for mange som sliter med å lese programmer med små bokstaver i dårlig belysning. Samtidig er det veldig mye arbeid med å lage presentasjonene. Gudstjenesteutvalget har derfor pekt ut de gudstjenestene på gudstjenestelista, som det skal lages skjermpresentasjon til.

Det er vanskelig å gjøre en samlet vurdering på vegne av hele menigheten, men som prest er jeg stort sett fornøyd med lokal grunnordning. Det vil uansett være så mange andre faktorer som påvirker opplevelsen av gudstjenesten: dagens preg, rommet, de som deltar, musikken, tekstene som blir lest. Slik har det vært før 2011, og slik er det fortsatt. Jeg synes at det er bra at det er noe fleksibilitet i vår lokale grunnordning lokalt, slik at vi kan ta hensyn til dagens preg. Muligheten til læring om gudstjenesten, som lå i reformen, tror jeg har vært en berikelse for noen, men kunne i mye større grad bli benyttet. Jeg er veldig glad for de gode rutinene rundt deltakelsen, som gjør det mulig for meg å utfordre flere til å være med og feire gudstjeneste som medliturger. Og ja, det er en masse jobb med slike gudstjenester, men hvis vi lykkes, og flere ulike mennesker erfarer at gudstjenesten er noe de er delaktige i, så er det verdt det, synes jeg!

GUDSTJENESTEREFORM I SMÅ MENIGHETER

AV KRISTIN MOEN SAXEGAARD, PROST I RINGERIKE
KRISTIN.MOEN.SAXEGAARD@RINGERIKE.KIRKEN.NO

Da arbeidet med gudstjenestereformen sto på som mest i de tusen menigheter, skrev jeg en lederartikkel i herværende tidsskrift om det å drive reformarbeid i nokså tradisjonelle folkekirkemenigheter i nokså tradisjonelle Buskerud. Formålet med artikkelen var å rette søkelyset mot menigheter som ikke er velsignet med robuste og ressurssterke staber og heller ikke spesifikt kvalifiserte og endringslystne menighetsråd – med andre ord: Majoriteten av menighetene i Den norske kirke. Nå er jeg blitt utfordret til å komme med en oppfølger, to år etter. Var alle mine hjertesukk berettiget? Hvordan er det gått med reformarbeidet i de 11 menighetene jeg er prost for, hvor behovet for endring ikke var særlig etterspurt på forhånd?

TIL DET BEDRE

To år er gått siden menighetene sendte inn sine søknader om godkjenning til biskopen. Selve søknads- og rapporteringsprosessen har fått tilstrekkelig med kritiske tilbakemeldinger, så jeg skal ikke kommentere dette ytterligere. I stedet vil jeg konsentrere meg om resultatene jeg ser, to år etter.

Det første jeg vil si, er at reformen, alt i alt, har skapt en god fornyelse:

- Dåpen har fått sin faste plass tidlig i gudstjenesten.
- Nattverdliturgien har fått et teologisk preg som flere kjenner seg igjen i.
- Samlingsbønner og forbønner er mer i tråd med dagens bønnesprak.
- Bruk av bibelsk salme og hallelujavers gir mer variasjon i salmesangen.

En mer progressiv reformmenighet vil kanskje synes det jeg trekker frem her er for småtteri å regne. Ikke minst vil jeg tro at de som fikk igangsatt et stortil arbeid med ny liturgisk musikk, så for seg noe ganske annet enn resultatene fra Ringerike. Men realiteten er at for svært mange menigheter rundt om i landet, inkludert dem jeg er prost for, er ikke utkommet av gudstjenestereformen veldig stort. Ingen av menighetene på Ringerike har tatt i bruk ny liturgisk musikk. Bare halvparten bruker nytt Fadervår. Bare én menighet har innført fredshilsen *med* håndhilsning; de resterende nøyer seg med å hilse tilbake til presten. I de fleste menighetene er det altså mer snakk om revisjon enn reform. Men altså: til det bedre.

Et viktig hovedansvar ved gudstjenestereformen var større involvering blant leke under gudstjenesten. Dette har også gått rette veien. Fra å oppleve menigheter hvor klokkeren kun tok ansvar for kunngjøring, men overlot til presten både å lese alle søndagens tekster og å uttale begge utdelingsordene under nattverden, er det nå vanlig med leke tekstlesere og at den leke medutdeleren selv uttaler ordene: ”Dette er Jesu blod.” Ikke revolusjonerende kanskje, men likevel en nokså radikal endring for den enkelte menigheten.

I kjølvannet av gudstjenestereformen har vi også fått en mer aktiv bruk av konfirmanter i gudstjenesten, og én menighet er sågar i gang med egne gudstjenestegrupper som er med og forbereder den enkelte gudstjenesten sammen med presten.

MYE SKRIK OG LITE ULL

Til tross for noen gledelige og viktige følger av gudstjenestereformen stiller jeg likevel spørsmålet om det var verd innsatsen. På Ringerike er det få, om kanskje ingen, gudstjenesteutvalg som er i virksomhet to år etter at den obligatoriske søknaden ble sendt. Vi har hatt en og annen samling oss prester og kantorer imellom, hvor vi har jobbet videre med utprøving av liturgier og justeringer av bønner, men ingen tenker på å sette seg ned med evalueringsskjema og søknader om nye modeller. Det er nokså tydelig at både ansatte og frivillige medarbeidere synes det har vært mye arbeid for lite resultat. Og da tar de ikke med i betraktningen hva det har kostet å drive denne reformen på nasjonalt hold.

Hvorfor ble det slik? Hvorfor ble noe som var ment som gode intensjoner og hensikter, mottatt som krav og pliktøp? Hvorfor oppleves gudstjenestereformen, sett fra Ringerike, som mye skrik og lite ull?

Parallelt med gudstjenestereformen står vi midt i flere viktige endringer i kirka vår. Når jeg sammenligner gudstjenestereformen med disse, synes jeg å finne konturene av nokså klare svar.

BEHOVET FOR FORNYELSE

For det første: Trosopplæringsreformen opererer ut fra et helt annet mandat enn det gudstjenestereformen noen gang har gjort. Trosopplæringsreformen er både logisk og lovpålagt. Den er en konsekvens av at skolen ikke lenger underviser i kristendom, og Stortinget bevilger en ikke ubetydelig sum penger og pålegger menighetene å utøve trosopplæringen selv.

Gudstjenestereformen har ingen slik klar bestilling utenfra, men er sprunget ut av et internt ønske om fornyelse. Ønsket er i og for seg vel begrunnet, men ikke på samme måte nødvendig, vil mange mene. Menighetsrådene rundt om i landet har mye annet på ønskelista enn systematisk gudstjenestefornyelse. De ønsker ikke større delaktighet i gudstjenesten, men syntes tvert imot det er trygt og riktig at det er de som "forstår seg på dette", som bestemmer hvordan gudstjenesten skal være. Og det mener de stort sett fortsatt. "Det er fint nå, men det var bra for

og," svarer mange.

Reformen har nok hatt en god oppdragende effekt mange steder, men har langt fra vært svaret på de lokale menighetenes ønsker og behov.

STEDEGENGJØRING OG EIFORHOLD

For det andre: For nøyaktig et år siden kom den nye salmeboka. I Ringerike prosti var det, typisk nok kanskje, ingen menigheter som kastet seg på og kjøpte inn nye bøker idet de ble sluppet. Nå, et år etter, har halvparten av menighetene likevel fått den i hus. Dette har skjedd ved at menighetsrådene i hvert sitt tempo har gjort sine vedtak; kirkeringer har samlet inn penger, og minnegaver har kommet til. Innkjøpet av ny salmebok har skapt anledninger og festgudstjenester – og mye stolthet! Mange har allerede har fått et eierforhold til boka.

Gudstjenestereformen kom som pålegg ovenfra, med nokså strenge krav til hvordan den skulle gjennomføres. Og den forble en reform fra oven. Det var få menigheter som tok den i eie, gjorde den til sin og jobbet *med* den og ikke *mot* den. Det endte med at det meste av arbeidet ble ført i pennen av soknepresten, med gudstjenesteutvalgenes samtykke.

"Stedegengjøring" ble et viktig begrep under reformarbeidet. Men en skal ikke langt unna Oslo, før Oslo og det som igangsettes der, føles som fremmede pålegg. Seks mil er mer enn langt nok.

SMÅ MENIGHETER, STORE OPPGAVER

For det tredje: Det er galt av meg å hevde at ingen av menigheter på Ringerike har satt pris på gudstjenestereformen og kommet styrket ut av den. To menigheter skiller seg ut med positive tilbakemeldinger. Disse to menighetene har det til felles at de har over 5000 medlemmer; de har gudstjeneste hver søndag; de har kantor i bortimot 100 % stilling; de har større staber og flere frivillige å spille på. De er ganske enkelt store nok til å håndtere en såpass omfattende oppgave som det gudstjenestereformen er.

De resterende ni menighetene i prostiet har vært i minste laget til å takle oppgaven. Med små staber og delte stillinger, gudstjeneste annenhver

søndag eller sjeldnere, og med frivillige som først og fremst ser sin oppgave i den praktiske tilretteleggingen rundt dugnader og kirkekafe, er det ikke mange andre enn presten til å ta seg av denne type arbeid. Dette gjelder ikke bare gudstjenestereformen, men saker som stadig oftere blir lagt på menighetsrådenes bord, av høringer, krav om uttalelser eller informasjon de er ment å ta stilling til.

Vi står foran en stor kirkeordningsreform. Midt i alt som diskuteres, synes det å være bred enighet om at soknet skal styrkes. Det skal bestå som juridisk enhet. Det skal fortsette å være grunnmuren i kirken, og målet for kirkens arbeid. Det er i menighetene livet og troen skal leves ut.

Jeg er skjønt enig i dette. Samtidig ser jeg med bekymring på den uunngåelige konsekvensen at stadig flere og større oppgaver vil bli lagt på menighetsrådenes bord i årene som kommer, når kirken skal bli stadig mer selvstendig og samtidig fortsatt være lokal.

Det er lite populært å snakke om menighets-sammenslåing. Jeg har prøvd meg på det i et og annet menighetsråd, uten hell. På små steder hvor til og med barneskolen er lagt ned, er kirka og menighetshuset eneste samlingspunkt. Selv om det ikke innebærer at bygda renner ned dørene, får kirka likevel enorm symbolverdi. Da

er det svært vanskelig for et menighetsråd å skulle ta ansvar for en sammenslåing med nabomenighetene. I stedet blir de værende i gamle strukturer som ikke er rustet for store oppgaver. I mange menigheter fikk derfor gudstjenestereformen aldri en sjanse; den ble aldri blitt reelt behandlet. Oppgaven ble for stor.

REFORMARBEID FOR FREMTIDEN

I en fremtidig kirke vil soknene ganske sikkert få stadig flere oppgaver. Når soknene skal rustes til disse oppgavene, må det ikke skje kun ved at det gis større ansvar og myndighet til menigheten. Først må menigheten bli sterk nok til å håndtere ansvaret og oppgavene. Dette må skje ved at vi ikke bare snakker selvfølgelig om soknets selvstendige plass i kirkeordningsstrukturen, men at det tydeliggjøres hva som menes med et robust sokn i medlemstall, geografi, og lønnede ressurser.

Jeg tror den såpass lunkne mottakelsen gudstjenestereformen fikk på Ringerike, og den såpass beskjedne gjennomføringen som ble gjort, egentlig ikke skyldes motstand mot fornyet gudstjenesteliv, men først og fremst at oppgaven ble alt for stor for de små menighetene. En drømmer ikke om gudstjenestefornyelse når en har mer enn nok med å håndtere det som allerede står på dagsordenen.

"LA OSS FÅ BEHOLDE HØYMESSEN SOM EN PULS"

ERFARINGER MED GUDSTJENESTEREFORMEN

AV HALLVARD OLAVSON MOSDØL, UNIVERSITETSLEKTOR, DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET (MF) OG ANNE HAUGLAND BALSNES, FØRSTEAMAUENSIS, ANSGAR TEOLOGISKE HØGSKOLE (ATH)
HALLVARD.O.MOSDOL@MF.NO / BALSNES@ANSGARSKOLEN.NO

Hva har vært det mest inspirerende med reformen?

MR-LEDER: Bevisstgjøringen.

KANTOR: Ja, bevisstgjøringen.

PREST: Det ble skapt en stor samtale i den gudstjenestefeirende forsamling, i dette prosjektet her. Ikke minst over kirkekaffen etterpå.

Var det noe som opplevdes krevende?

MR-LEDER: Fra vår side mener du? Ja, ja. Plutselig var det en ganske stor mengde av ting man ble bedt om å ta stilling til.

KANTOR: Ja, det er klart det var *kjempe* krevende, vil jeg si.

PREST: Jeg tror også folk som kom til gudstjeneste, opplevde det krevende. Og masete. (...)

MR-LEDER: La oss få beholde høymessen som en puls.

Fra intervju i "Østbyen menighet"

Den norske kirke har arbeidet med gudstjenestereform siden 2003. Prosessen har gått fra utredningsfase (2004 – 2008) via utprøving, høring og vedtak (2008 – 2011) til implementering fra 1. søndag i advent 2012. De to siste årene har menighetene høstet erfaringer av reformen som nå er inne i en evalueringsfase.

Hvilke erfaringer sitter menighetene med? Og hvilke liturgiske valg er blitt gjort i den sentrale hovedgudstjenesten? Dette er to av spørsmålene som stilles i *Liturgi i bevegelse*, et tverrfaglig forskningsprosjekt ledet av førsteamanuensis Anne Haugland Balsnes (ATH). I november forelå det første arbeidet fra gruppen. Rapporten *Noe falt i*

god jord – gudstjenestereformen sett fra menighetsnivå er ført i pennen av Pål Ketil Botvar (KIFO) og Hallvard Olavson Mosdøl (MF). I rapporten presenteres funn fra kartleggingen av lokale grunnordninger i fire bispedømmer – Oslo, Agder/Telemark, Nidaros og Nord-Hålogaland bispedømmer (ca. 400 menigheter). I tillegg bygger undersøkelsen på gruppeintervjuer med prester, kirkemusikere og leke representanter fra 16 ulike menigheter i de samme bispedømmene.

RESULTATER

Den innledende replikkvekslingen fra Østbyen menighet peker på en gjennomgående tendens: Informantene gir uttrykk for *ambivalens* i forhold til gudstjenestereformen. På den ene side understrekes det at reformen har satt det lokale gudstjenestelivet på agendaen og bidratt til nytenkning om involvering. Samtidig har mange opplevd prosessen som utfordrende ("Det var så mange alternativ"), fremmedgjørende ("et folkekirkelig dårlig prosjekt") – og den kom på et tidspunkt da mange menigheter kjente på reformtrøtthet. Dette har ikke vært til hinder for at mange menigheter har gått inn og gjort til dels betydelige endringer i sine lokale grunnordninger. I det følgende presenteres noen av de viktigste resultatene (Tallene bygger på kartleggingen av de ca. 400 menighetene):

- Sju av ti menigheter (72 %) starter hovedgudstjenesten med *informasjon*. Argumentet er at dette bidrar til å skape "trygghet". Gjennom fokusgruppeintervjuene kommer det

- fram at informasjonsleddet krever tid til planlegging, koordinering og øvelse. Enkelte informanter uttrykker at samlingsdelen er blitt ”mer krevende” ettersom flere aktører er involvert. Det oppleves vanskelig å etablere en god rytme fra det ene leddet til det andre.
- Seks av ti menigheter (62 %) oppgir at de *står* under inngangssalmen. Undersøkelsen viser at det er stor variasjon fra menighet til menighet, også innen samme prosti. Flere av informantene beklager at man har fått ulik liturgisk praksis fra menighet til menighet. De mener fleksibilitet knyttet til denne typen ledd, som involverer hele menigheten i kollektive handlinger, bidrar til å skape usikkerhet (”Hva skjer da med involveringen?”)
 - Seks av ti menigheter (62 %) har valgt å plassere *syndsbekjennelsen* der den tradisjonelt har vært (i Samlingsdelen). I reformmaterialet presenteres sju syndsbekjennelser. I de menighetene hvor det er valgt en fast syndsbekjennelse, er alternativ 1 den mest utbredte. Halvparten av menighetene (47 %) har valgt syndsbekjennelsen som begynner med ”Gud vær meg nådig. Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste...”. Syndsbekjennelsen fra 1977-liturgien (”Hellige Gud, himmelske Far, se i nåde til meg, syndige menneske...”) er kun videreført av 13 %.
 - Stedegjengjøring og involvering er blant reformens kjernebegreper. Menighetens forbønn er av de leddene som i særlig grad åpner for dette. Av materialet framgår det at 10 % har etablert *lokal forbønn* som fast ordning, 67 % av menighetene forteller om en praksis som varierer fra søndag til søndag. Informantene signaliserer at dette valget handler om ressurser (Det er tidkrevende å skrive nye bøtner), tradisjon (Det er ikke kultur for denne typen involvering i menigheten), samt respekt for etablert bønnespråk (Det er vanskelig å skrive gode bøtner).
 - *Lystenning* har fått bredt gjennomslag. I 74 % av menighetene gis det anledning til lystenning i forbindelse med hovedgudstjenesten. Av fokusgruppeintervjuene går det fram at reformen generelt synes å ha bidratt

til å styrke bruken av symboler, og gitt større plass til individuell ritualisering og liturgiens handlingsaspekt (mer bruk av prosasjoner etc.).

- Sju av ti menigheter (72 %) arbeider systematisk med å involvere representanter fra *dåpsfamilien* som medliturger. Når det gjelder dåpsliturgien, er prestene kritiske. Liturgien er ”for lang”, og ”dramaturgisk fungerer den ikke”. Selve dåpsliturgien synes de leke å være lite opptatte av. For dem er det handlingsaspektet – for eksempel at man gjør bruk av dåpsfølget som tekstlesere, til å helle vann i døpefonten, som vektlegges.
- Seks av ti menigheter (62 %) har valgt den nye oversettelsen av *Herrens bønn*. Flere av menighetene som har beholdt 78-oversettelsen, signaliserer at de vurderer å gå over til den nye. Strategien synes å være å skynde seg langsomt (”evolusjon, ikke revolusjon”). Det framholdes at bønnespråk handler om ”mer enn ord” – om tempo, rytme og lydbilde. Dette sammenfaller med at reformen synes å ha bidratt til å framheve gudstjenestens handlingsaspekt.
- Litt over halvparten av menighetene (55 %) følger praksisen som reformen legger opp til, med nattverd som *normalordning*. Normalt er her forstått som ”alltid” eller ”ved to av tre gudstjenester”. 14 % av menighetene feirer nattverd i halvparten av gudstjenestene, mens 20 % av menighetene feirer nattverd sjeldnere enn dette (12 % av menighetene har ikke oppgitt tall for nattverdfrekvens). Gjennom fokusgruppeintervjuene går det fram at enkelte menigheter opplever økt nattverdfrekvens som problematisk. Det handler dels om at man er redd for at gudstjeneste skal bli for lange, dels om at nattverden bidrar til å etablere ”skiller i menigheten”. Dette gjelder særlig i mindre menigheter i distriktene.

LITURGISK MUSIKK

Arbeidet med liturgisk musikk framstår som noe av det mest *krevende* ved reformen. Mange menigheter har valgt å utsette valget. Informantene signaliserer at problemet særlig er knyttet til omfanget av stoff (”en fire kilos tung

perm”).

56 % av menighetene bruker den tradisjonelle musikken (1977) til Kyrie-leddet. Informantene grunngir dette på ulikt vis. For noen handler det om ressurser. Menigheten har ikke kirkemusiker som har hatt tid eller kapasitet til å sette seg inn i det nye materialet. For andre handler det om et ønske om ikke å introdusere for mye endring i menigheten (“Vi tar ett steg om gangen”). Andre er bekymret for at ny musikk vil bidra til fremmedgjøring av menigheten og i praksis undergrave muligheten for involvering. Det finnes også menigheter som har prøvd ut det nye materialet, men ikke funnet noe de opplever bedre egnet enn 1977-musikken.

Kartleggingen viser at i 17 % er i utprøvningsmodus i forhold til Kyrie-leddet. Blant de menighetene som har valgt nytt Kyrie, er det Tore Aas som skiller seg ut. 9 % av menighetene har valgt hans musikk til bønneropet. For øvrig er det ikke noen tydelige vinnere. Et unntak er Halfdan Nedrejords samiskinspirerte Kyrie som er valgt av 14 % av menighetene i Nord-Hålogaland (2 % av menighetene totalt). En rekke Kyrie-melodier er kun valgt av én eller et fåtall av menighetene.

Den samme tendensen ser vi på Gloria. 59 % av menighetene oppgir at de bruker den tradisjonelle musikken (1977) på Gloria-leddet, mens 17 % av menighetene oppgir at de er i utprøvningsmodus. Blant de menighetene som har valgt ny Gloria er det Aas som skiller seg ut. 7 % av menighetene har valgt hans Gloria-musikk. 4 % har valgt Taizé sin variant, mens 2 % har valgt Peter Sandwalls melodi.

Menighetene er restriktive når det kommer til utprøving av ny nattverdusikk: 72 % av menighetene har valgt 1977-musikken til Sanctus. Bare 12 % oppgir at de prøver ut nye melodier til dette leddet. Blant de menighetene som har valgt ny musikk til Sanctus er det Sandwalls alternativ som skiller seg ut (4 %). Dernest kommer Prince, som er valgt av 2 %. De fleste av menighetene som har valgt ny musikk eller er i en utprøvningsfase, har gjort dette i tilknytning til Kyrie og Gloria, eventuelt i forbindelse med menighetens forbønnsvar. Det er skepsis til å bytte ut hele serier.

KJERNEBEGREPENE

Stedegjøring, involvering og fleksibilitet er kjernebegrepene som har fulgt reformen. På bakgrunn av fokusgruppeintervjuene synes stedegjøring å være vanskeligst å tolke. ”Jeg har et veldig ambivalent forhold til begrepet,” forteller en informant. Hun stiller spørsmål ved ”Hvor særegen skal en kultur være for at den skal bringes inn i gudstjenesten?” Hva skal man forstå med stedet? I én av fokusgruppemenighetene har løsningen har vært å tolke begrepet romlig. Stedet forstås som det kirkerommet det feires gudstjeneste i.

PREST: Stedegjøring for oss har vært en sånn veldig bevissthet på hvilket rom er vi i. Og hvilke ressurser, faglige ressurser, har vi i dette rommet. Det har vært veldig bestemmende, mer enn hvilken bydel er vi. Når man har så flinke kirkemusikere, så gir det seg selv hva man jobber med. Når man har en slik katedral, så gir det føringer for hvordan man gjør det. Så stedegjøringen ligger på en måte i rommet. Og mer enn i lokalkonteksten, tror jeg.

Flere informanter uttrykker bekymring over at fokuset på stedegjøring bidrar til fremmedgjøring og liturgisk fragmentering. De etterlyser at Den norske kirke i større grad vektlegger *gjenskjenne* som liturgisk verdi.

Fleksibilitet er en verdi som informantene omtaler både som ressurs og utfordring. Det kritiske er knyttet til hvorvidt gudstjenesten oppleves trygg og gjenkjennelig. ”Er det ikke noe av det viktigste med vår kirke i dag, at vi prøver å skape en trygg kirke?” spør en av informantene. ”Det er så mange ting rundt som velter, at jeg tror at det å skape trygghet i kirken, ikke stivne og bli gammelmodig, men kjenne på at her står hvelvet”.

Flere av informantene stiller spørsmål ved om reformens omfang og arbeidsform er best tilpasset store menigheter med høy gudstjenestefrekvens, godt utbygde staber og stor grad av frivillighet. I flere av fokusgruppemenighetene er det kultur for å arbeide på denne måten. En informant forteller at de har over 90 frivillige delt inn i gudstjenestegrupper som bistår med planlegging og gjennomføring av hovedgudstjenesten.

ten. Daglig leder i en menighet hvor det satses mye på involvering, innrømmer at "arbeidsformen er krevende". Én av prestene forteller at den største forskjellen før og etter reformen er at hun er "mye mer sliten" etter gudstjenesten.

PREST: Det er rett og slett fordi at det er sånne små endringer. Og det er jo fordi jeg har vært prest lenge. Alle disse ordene som ligner; jeg er mye mer bundet av boka. Og det er mange flere sånne praktiske ting som du må sitte og tenke på før gudstjenesten, og så har vi både dåp og nattverd, så har du to medhjelpere, og så har du kanskje ministranter... Og så har du dåpsfolk som skal inn og hjelpe til. Det blir mer et prosjekt enn en gudstjeneste.

Hun forteller at "litt før halv elleve" forsøker de å ha ro i sakristiet. "Men så er det liksom alle til alle kanter. Det er en stor endring (...) Og så mange aktører som det er der! Ja, du skal jo være hyggelig, og du skal snakke, og du skal hjelpe". Situasjonen har ført til at vedkommende er usikker på hvor lenge hun orker å arbeide som prest. Likevel ser *involvering* ut til å være den kjerneverdien som har slått best an.

PROSESSEN

Gjennom intervjuene kommer det fram at mange synes gudstjenestereformen ble en krevende prosess. Flere av informantene framstiller samtidig prosessen som nødvendig ("Det var for statisk før"). Det fortelles om fornyet lokalt engasjement for gudstjenesten og utvidet satsning på arbeidet med involvering. Informantene framstår som positive til de nye liturgiske tekstene – ordlyd på syndsbekekkelser, bønner etc. Bare i to av 16 intervju uttrykkes det bekymring for det teologiske aspektet ved reformen. Uroen er knyttet til det som oppleves som en "liberalisering" i Den norske kirke, samt bekymring knyttet til hvorvidt "Den norske kirkes lutherske profil er i ferd med å svekkes".

Sammenlignet med forrige gudstjenestereform synes det å være en dreining i hvilke typer spørsmål som vekker debatt. Ingen av informantene i fokusgruppeintervjuene problematiserer for eksempel den tekstlige endringen i nattverd-liturgien, det at det er innført presensform i

Agnes Dei i stedet for preteritum: "Du Guds lam, som bærer verdens synder." Det er i større grad reformens *form* snarere enn reformens teologiske *innhold* det stilles spørsmål ved. Blant informantene er det mange som uttrykker ambivalens og til dels skepsis.

Var det noen ønsker om forandring før reformen?

Alle i kor: Nei.

Klokker: Bare for å ta det med en gang. Det var jo storm i et vannglass...

Prest: ... sånn som det er blitt.

Klokker: Det er meningsløst så mye ressurser som er brukt på å forandre så lite i den store sammenheng.

Sitatet er hentet fra en menighet hvor menighetsrådet har holdt seg avventende til reformen. Soknepresten er tydelig på at mandatet fra menigheten var at det skulle finne sted "så lite endring som mulig". Selv framstår han som skeptisk til reformprosjektet som han synes bærer preg av å være designet av kirkebyråkrater i Oslo. Reformen er ikke tilpasset menigheter hvor det er gudstjenester én gang i måneden, mener han. I én av menighetene fortelles det om seks prekensteder, få gudstjenestesøkende ("På et av prekenstedene bor det sju mennesker") og dårlig veiforbindelse. Det å møtes i et brett sammensatt gudstjenesteutvalg har vært en øvelse i logistikk. Ifølge informantene fra denne menigheten er reformen likefullt tatt positivt i mot. Dette skyldes ikke minst at presten har engasjert seg aktivt, og det understrekes at reformen har gitt menighetene en etterlengtet mulighet til å snakke om gudstjenesten.

PREST: Det har vært utrolig inspirerende ... å kjenne at jeg for første gang ikke ... for jeg er jo aleneprest, og jeg har i lange perioder heller ikke hatt noen kantor som kollega, så for meg å ha en gruppe som meg som er med å tenke gudstjeneste, som brenner for noe på sitt sted, har jo vært utrolig inspirerende.

Samtidig er involveringsaspektet noe som problematiseres. Enkelte ansatte sukker over at de har fått "nok en reform i fanget" uten at det følger ressurser. "Og så er det krevende at vi får en reform som skal være... på en måte demokratisk (...). Og så blir det på en måte et sånt

skinndemokrati. Det krever såpass mye kompetanse å jobbe med disse tingene, at det er de faglige som blir motoren, hele tiden,” sier en prest. De har gjort mange forsøk på å involvere lokalt i prosessen, ”men det er veldig vanskelig å få til.”

Når informantene ser tilbake, heller de mot at reformen – med de tidsrammene som var til rådighet, ble ”for svær” for Den norske kirke. Man skulle gi form til en lokal prosess som ingen riktig visste hvordan skulle se ut, rekruttere frivillige; biskopen skulle godkjenne lokale grunnordninger; de ansatte skulle inn i ukjente roller – og alt skulle være på plass innen første søndag i advent 2012. Det ble i praksis bare noen måneder til å sette seg inn i et omfattende materiale.

Med dette berøres et sentralt tema i reformen: forholdet mellom demokratiske beslutningsprosesser og faglig kompetanse. Enkelte informanter uttrykker stor glede over at ”flere enn de ansatte” er blitt involvert i arbeidet med gudstjenesten. Andre stiller seg kritiske til ”den evinnelige demokratiseringen i kirken”. Blant både kantorer og prester er det flere som mener at reformen har bidratt til å detronisere fagkompetansen i Den norske kirke. Én av kirkemusikerne sier det på følgende måte: ”Jeg oppfatter at det er en liturgisk relativisme, egentlig, ute og går for tida; ingen kan si at noe er bedre enn noe annet. Hvis vi har det ene den ene søndagen, må vi ha det motsatte neste søndagen, for vi må ikke tro at det ene er bedre enn det andre.” Vedkommende stiller spørsmål ved om Den norske kirke er tjent med så stor grad av lokal selvbestemmelse, ikke bare ut fra ressursbruk, men også ut fra hva som har liturgisk slitestyrke.

I flere av intervjuene uttrykker informantene skepsis til premissene for reformen. De mener Den norske kirke bør fokusere mer på gudstjenesten som ”mysterium”, som noe fast som man kan hvile i, og ikke satse på å være en ”arrangementskirke med lavterskel-profil”. Denne kategorien informanter signaliserer at de ønsker en kirke som er ”tryggere på seg selv” og ikke ”omkalfatret” og lager så mye ”uro”. De er særlig kritiske til reformens vektlegging av fleksibilitet og stedegenhet.

PREST: Jeg har i alle fall fått bestyrket troen på at dem som går sjelden, men jevnlig i kirken, dem fratar vi nå gjenkjennbarheten. Og det er en ganske stor gruppe, disse som går to, tre, kanskje fire ganger i året. Det er mange – hvis vi ønsker å beholde en folkekirke.

UTBLIKK

Ser man samlet på materialet, synes tendensen å være at informantene mener at Den norske kirke ville vært bedre tjent med færre ”kan-varianter”, og at man fra sentralt hold bør lage noen ferdige ordninger som de menighetene som ville, kan velge. ”Hvis jeg skulle komme med et konkret innspill der, så ville jeg rett og slett foreslå at Kirkerådet jobbet ut en dåpsgudstjeneste som var gjenkjennbar over hele landet,” sier en av prestene. Det tror han ville redde deltakelse i gudstjenestene mange steder i mindre menigheter, kanskje for 20–30 år framover.

Når det kommer til valg av musikk, mener flere av informantene at Den norske kirke bør skjelne mellom normalserier og valgserier. Dette vil kunne bidra til større grad av gjenkjennelse, samtidig som det fortsatt må gis rom for musikalsk stedegengjøring, slik at de menighetene som har valgt ny musikk, ikke tvinges til retrett. ”Jeg tror det viktig at man gjør et valg,” sier en av prestene, ”og at det er profesjonelle folk som gjør et valg for kirken.” Han mener alt tyder på at kunnskapen hos den enkelte nordmann eller medlem av Den norske kirke blir mindre og mindre. ”Vi kan færre salmer. Vi kan færre bønner, mindre liturgi. Og da å sitte på den karusellen her med å gjennomløpe 19 varianter, og stedegengjøring og alt mulig... Det tror jeg er et folkekirkelig dårlig prosjekt. Et veldig dårlig prosjekt.”

”La oss få beholde høymessen som en puls,” sa menighetsrådslederen i Østbyen menighet, som vi siterte innledningsvis. Hun var opptatt av at Den norske kirke må ivareta liturgisk gjenkjennelse på tvers av menigheter, samtidig som man lokalt arbeider med frivillighet og involvering. Kanskje *det* blir en viktig diskusjon i Den norske kirke framover – hvordan man kan ivareta høymessens plass, samtidig som man arbeider for at den åpnes for stadig nye mennesker?

UTVIDET SYNDSBEKJENNELSE PÅ BOTS- OG BØNNEDAG

AV ØYSTEIN FLØ, PROST I GAULDAL PROSTI
OYSTEIN.FLO@MELHUS.KOMMUNE.NO

I det nye kirkeåret ble Bots- og bønnedag beholdt på den siste søndagen i oktober, bare med en modernisering av navnet. Jeg tror det er mange med meg som er glad for at den gamle bededagsliturgien nå kan legges bort. Det normale etter den nye liturgien er at vi har høymesse (med litaniet og evt. forsakelsen før trosbekjennelsen) på Bots- og bønnedag. Den gamle bededagsbønnen var for lang og bar preg av at vi bekjente andres synder, så den kan med fordel få hvile i fred.

Jeg synes at det likevel kan være grunn til å vurdere en litt utvidet syndsbekeknelse på Bots- og bønnedag og har laget et forslag som gjengis her. Syndsbekeknelsen er en liten utvidelse og applisering av alternativ 5 til syndsbekeknelse i den nye gudstjenesteboka. På bots- og bønnedagen i år trykket jeg dette opp og delte det ut sammen med standarddagenden.

Liturg: Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første budet. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. Matt 22, 37–39

Liturg: La oss ransake oss selv for Guds ansikt og bekjenne våre synder.

Liturg: Hellige Gud. Du har vist oss din gode vilje for livet.

Du har gitt oss én jord til bolig for alle mennesker. Din jord er rik nok til at alle mennesker kan ha mat og klær, hjem og arbeid.

Når det fortsatt finnes sult og krig, nød og urettferdighet,

så skyldes det menneskehetens synd og svikt.

Vi bekjenner vår delaktighet i denne synd og svikt.

Vi bekjenner at vi ved våre holdninger og handlinger

ofte har lukket hjertet til for våre medmennesker.

Vi har gjort deg imot, vi har glemt deg og det du vil vi skal gjøre.

Tilgi oss vår synd. Gi oss visdom og mot til å gjøre din vilje.

PAUSE til ettertanke

Liturg: Gud vi ber deg:

Alle: "Ta mitt hjerte som ditt eget, sett det i den rette skikk"

Liturg: Guds ord sier: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett. 1 Joh 1,9

Alle: Gode Gud, takk for at veien til deg alltid er åpen i Jesus Kristus. Hjelp oss å leve i din nåde.

HENRIKSENS FORSIKTIGE TILBAKETOG – EN SLUTTREPLIKK

AV ESPEN OTTOSEN, TEOLOG, MASTERSTUDENT I FILOSOFI, INFORMASJONSLEDER I NLM
EOTTOSEN@NLM.NO

Jan-Olav Henriksen kom i artikkelen ”Forskningsfrihet – sett fra forskerens side” i LK 16-2014 med sterke anklager mot teologer med et annet vitenskapsteoretisk ståsted enn han selv. Påstanden var at såkalte ”fundamentister” gjør Bibelen til en ”udiskuterbar” forutsetning for teologisk arbeid. Ja, de mener til og med at noe er sant ”fordi vi har besluttet oss for å tro at det er rett”.

I to svar (LK 18 og 20-2014) har jeg kritisert Henriksens argumentasjon. Min vurdering er at hans beskrivelse av ”fundamentismen” er karikert, og at han har underslått at en rekke respekterte og dyktige teologer også i vår tid – i større eller mindre grad – er fundamentister (og kritiske til Henriksens aksept av ”kohherentisk vitenskapsteori”). I tillegg synes jeg det fremsto som autoritært at Henriksen reservasjonsløst slo fast at vi alle ”lever under helt andre vitenskapsteoretiske paradigmer i dag” enn tidligere. Det er urimelig å forlange at enhver teolog må bøye seg for en konkret filosofisk skoleretning.

Henriksen har i liten grad kommentert min kritikk. I stedet har han vært mest opptatt av å finne ut om jeg selv er fundamentist – og ellers levert mange sleivspark (om at jeg argumenterer forvirrende, ikke ser helheten, fremstår useriøs, ikke ”forstår alvoret”, tar tak i løsrevne påstander, osv, osv). Disse har jeg forsøkt å overse, men la meg kort påpeke at det oppleves som en opp-

visning i hersketeknikk når Henriksen starter sin sluttreplikk slik: ”Det er mye en kunne kommentert i Espen Ottosens ’svar’ til meg i forrige nummer av LK.” Hermetegnene sier dessverre mye om Henriksens retoriske nivå.

Selv ser jeg gode grunner for fortsatt å kritisere Henriksens hermeneutiske utgangspunkt. Blant annet finner jeg det problematisk at han i sin avslutningsreplikk skiller så sterkt mellom forutsetningene en teologisk vitenskapsmann må legge til grunn, og hva en ”troende bibelleser” kan tenke. Å oppfylle kriteriene for allmenn vitenskapelighet virker dermed til å være viktigere enn å fastholde at ethvert ståsted må måles mot Bibelen.

Like fullt er jeg glad for at Henriksens avslutningsreplikk delvis fremstår som et tilbaketog. Mens han i første artikkel satte spørsmål ved vitenskapeligheten til utdanningsinstitusjoner som Fjellhaug og NLA, nyanserer han nå bildet ved å fortelle at han var med på å gi Kurt Christensen ved Fjellhaug professorkompetanse. Positivt er det også at han uttaler seg rosende om hermeneutikeren Kevin J. Vanhoozer. Det siste er ikke dårlig i lys av at Vanhoozer faktisk fastholder – på et reflektert vis – at Skriften er ufeilbarlig (”inerrant”). Jeg håper Henriksen også i fremtiden kan omtale og behandle meningsmotstandere med såpass respekt.

SØNDAGSTEKSTEN

INGVAR A. ISENE - ESPEN ANDREAS HASLE - MARIE BAKKEVIG HILLESUND

4. SØNDAG I ÅPENBARINGSTIDEN - SÅMANNSSØNDAGEN KYNDELSMESSE

4. SØNDAG I ÅPENBARINGSTIDEN

25. JANUAR 2015

Prekatekst: Joh 9,1–7.35b–38

*Lesetekster: 2 Mos 3,10–12+4,10–16 / Rom
9,20–24*

Liturgisk farge: Grønn

VISJONER AV JESUS

I tjenesten for forfulgte kristne på forskjellige steder rundt om i verden møter jeg ofte mennesker i samme situasjon som den blindfødte i herværende prekatekst, mennesker som har opplevd en åpenbaring av Jesus Kristus i form av en drøm eller visjon. Nølende nærmer de seg Jesus og en dypere forståelse og erkjennelse av hvem han er vokser frem.

I åpenbaringstiden kan norske kristne få inspirasjon fra mennesker som kanskje ikke har vår tusenårige kristne arv, men som ser Jesus Kristus og evangeliet med en friskhet som vi mangler.

TIL TEKSTEN

Den blinde mannen i Joh 9 danner nærmest et paradigme for et fremvoksende disippelskap. Han beveger seg fra å anerkjenne Jesus som en mann i v 9. ("En som heter Jesus," står det i den norske oversettelsen. Grunnteksten bruker ordet *antropos*. Så vokser erkjennelsen av hvem Jesus er utover i beretningen til profet i v 17 og en mann fra Gud i v 33. Ved Jesus åpenbarelse av seg selv som Menneskesønnen, slutter mannen seg til denne bekjennelsen og kaster seg tilbedende ned for ham og kaller Jesus Herre.

Fariseerne, i enda større grad enn uinformerte disipler (Hvem har syndet...), knytter mannens lidelse til synd. Johannes er tydelig på at mannens blindhet ikke skyldes synd, men er det for at Guds herlighet skulle åpenbares. Jesus var kommet for å gjøre sin fars gjerninger og ved det åpenbare Guds herlighet.

I v 4 inviteres tilhørerne til å være med på å gjøre Guds gjerninger. Mannens blindhet kyttes opp mot det å arbeide, for det kommer en natt da alle på sett og vis blir blinde. For det er umulig å arbeide i mørket. I vår neonbelyste tid virker dette kanskje fremmed på oss. For antikkens mennesker var dette allmenn kunnskap. Mange aktiviteter, som militære slag, fordret dagslys.

Det at den blindfødte sendes av gårde til Siloadammen vekker assosiasjoner til historien om Naaman i 2 Kong 5,10–14, som også ble sendt for å vaske seg. Den blindfødte får, i likhet

med Naaman, beskjed om å foreta en handling som i seg selv ikke vil bringe helbredelse. I GT-eksempelet er det Guds handling gjennom profetens ord, som virker helbredelsen. I vår tekst er det Jesu ord som helbreder. Derfor er navnet Siloa, utsendt, viktig. I Joh 7 og 8 er rammen løvhyttfesten og dens vannritualer. Vannet tok de fra Siloadammen. På samme måte som Betesdadammen ikke kunne helbrede den lamme i Joh 5,5–6, kan heller ikke vannet fra Siloa helbrede. Men fordi mannen er sendt av Jesus, helbredes han. Dermed avviser ikke Johannes jødernes tradisjonelle ritualer. Det er bare at de ikke har virkning uten et møte med Jesus.

TIL PREKENEN

Med bakgrunn i arbeidet for de forfulgte ville jeg nok trekke inn hele sammenhengen i kap 9 som vår prekentekst er hentet fra.

Hele kapittelet tar et interessant retorisk grep ved å fremstille den blindfødte som uvitende og syndig. I kontrast til dette fremstilles elitens oppblåste selvbilde. De er disipler av Moses og fremstilles som indignerte over at den blindfødte belærer dem. Til slutt viser det seg at det er den blindfødte som er seende og forstår det som fariseerne ikke kunne godta. Den blindfødte blir den som underviser dem om Guds gjerninger, v 30–33. Enden på visa er at han blir kastet ut. Dommen over de vise blir Jesu ord i v 39: *Til dom er jeg kommet til denne verden, så de som ikke ser, skal bli seende, og de som ser, skal bli blinde.*

Dermed oppstår ironien i at den blindfødte og antatte synderen, står igjen som den vise og seende i forhold til fariseerne. Fariseerne fremstår som de blinde selv om synsorganet er i orden. Jesus, verdens lys, anskueliggjør budskapet ved å bringe lys til ham som rent fysisk har levd i mørket. Nå får han lys og blir seende. De som har øyne å se med, blir værende i mørket og forblir blinde, fordi de ikke kommer til ham som er lyset.

Hele teksten er også en god illustrasjon på hvordan mange som velger å følge Jesus i dag blir forfulgt av sine egne og opplever avvising; jfr. foreldrenes nøling med å vedkjenne seg sønnen: ”Spør ham selv...” (v 23)

Denne teksten oppleves helt relevant og saksvarende for mange vi møter ute i dag, som også har dramatiske opplevelser og møter med Jesus.

Et eksempel på dette er Elmir som jeg møtte i Aserbajdsjan. Midt på natten våknet han av at det lyste så sterkt gjennom et vindu på soverommet hans. Han hadde søkt lenge og sier:

– Det er så mange guder; hvilken kan være den rette? Amerikanerne har tydeligvis én gud, aserbajdsjanere har én, og andre land igjen har sin gud. Hvem er den sanne Gud? Det må finnes én Gud - én sann Gud. Hvem er det? Jeg må finne ut hvem han er.

– Et par uker etter at jeg hadde tatt denne bestemmelsen, møtte jeg noen venner som jeg visste trodde på Jesus. Jeg og kona mi, Shushanna, hadde i lengre tid snakket sammen om religiøse spørsmål. Hun kjente og delte min lengsel og søken, og hadde de samme spørsmål som jeg. Derfor inviterte vi disse vennene hjem til oss for å høre hva de hadde å fortelle om Gud. Jeg kom sent hjem fra jobb denne dagen, så de hadde allerede snakket lenge med kona mi og forklart evangeliet for henne. Da jeg kom, så repeterte Shushanna alt de hadde sagt om evangeliet, for meg. Jeg sa til dem: – Dette har jeg ventet på lenge! Dette vil jeg ha del i.

– Denne kvelden ga Elmir og kona sammen med datteren og sønnen sine liv til Jesus. Elmir fortsetter: – Etter dette gikk jeg på soverommet og la meg. Til vanlig trekker vi for gardinene helt. Men denne kvelden var gardinene blitt stående med en liten glippe imellom og ikke helt trukket for. Midt på natten våknet jeg av et sterkt lys som skinte gjennom glipen i gardinen. Jeg kunne ikke helt forstå dette. Solen skulle ikke skinne nå på denne tiden av døgnet og gjennom vinduet som lå på nordsiden av huset. Jeg reiste meg opp i sengen. I lyset så jeg Jesus komme bort til vinduet fra utsiden og kikket inn gjennom glipen. Hele hans skikkelse lyste. Hele dette synet varte i 3–4 minutter.

Jeg tenkte at jeg skulle vekke kona mi, så hun fikk se det. Men jeg fryktet at hun skulle bli redd av et slikt ekstraordinært syn. Jeg svettet, og hele kroppen min var våt.

Dagen etter forteller jeg dette til Shushanna,

kona mi, ved frokosten. En fetter av meg var på besøk fra Moskva, så han fikk også høre hva som hadde skjedd meg om natten. De ble begge dypt beveget. Men min fetter sa: – Du må være forsiktig; vi som er fra dette stedet, vi er muslimer. Ikke gå inn i dette med den kristne tro. Men Shushanna utbrøt: – Uansett hva han sier. Heretter vil jeg følge Jesus resten av mitt liv, samme hva som skjer.

Elmir sier: – Etter at jeg så Jesu ansikt, vil jeg aldri kunne gå fra ham.

I tiden etter har de erfart Guds gode omsorg, at han elsker dem og er nær. Shushanna sier: – Før vi kom til tro på Jesus, hadde vi også søkt Gud med våre store og små problemer. Vi opplevde fra tid til annen å få hjelp. Men etter at vi tok i mot Jesus, ble alt nytt, og nå opplever vi at Gud svarer på våre bønner på en måte vi aldri tidligere har opplevd.

Det er vel dette vi trenger å be om i våre egne menigheter, en fornyet visjon av Jesus, så vi ikke blir som tekstens skriftlærde, de som har øyne som virker, men som likevel er blinde. Her utfordres vi av den lidende kirke som på grunn av åpenbaringen av Jesus, påtar seg lidelse for å holde fast på bekjennelsen av Jesus som Herre.

FORSLAG TIL SALMER SOM KAN BRUKES PÅ DAGEN:

- 434 Det er navnet ditt jeg roper
- 233 Kjærlighet er lysets kilde
- 672 Gud la vårt hovmod briste
- 80 Kristne kom i morgenlyset
- 377 Kven kan seia ut den glede
- 373 Hvert et lys i livets natt

INGVAR A. ISENE
LEDER INTERNASJONAL AVDELING,
STEFANUSALLIANSEN
IAI@STEFANUS.NO

SÅMANNSSØNDAGEN

1. FEBRUAR 2015

Prekentekest: Mark 4,26–34

Lesetekster: Jer 20,7–9 / Rom 10,13–17

Liturgisk farge: Grønn

Såmannssøndagen er en populær søndag. Bibelselskapet ivrer for at denne dagen skal feires som Bibeldagen. I tillegg er dagen i Trosopp-læringen satt av som avslutningsdag for det nasjonale breddetiltaket Kode B. Bibelselskapet og Kode B har mange gode ressurser som kan benyttes; se nettsidene bibel.no og kodeb.no for mer. Begge disse retningene passer godt inn i dagens preg som fokuserer på såkornet som Guds ord. Hvis dette er fokus, synes jeg det er en utmerket anledning til å undervise og utfordre menighetene på hvorfor vi mener Bibelen er Guds ord. Både historisk tilblivelse av Bibelen (Sjekk ut Sagrustens glitrende bok fra 2014!), åpenbaringsforståelse og hermeneutiske prinsipper for tolkning kan trekkes inn (Eller mer pre-sist, hvilke kriterier bruker vi for vektlegging i dialogen mellom tekst og kontekst?).

Imidlertid har preteksten denne søndagen også en del andre gode og viktige perspektiver; jeg velger derfor å presentere et annet grep i denne gjennomgangen. Jeg skrev tekstgjennomgang til denne teksten også i LK i 2012; den kan jeg også anbefale å hente fram for et alternativt forslag.

Dagens tekst henger naturlig sammen med det Jesus forteller tidligere i Mark 4,3–9 om Såmannen som sår raust til både tornebusker og langs veikanten, men også i den gode jord. Her fortsetter Jesus med bilder fra dagliglivet i landbruket. Teksten består av to lignelser, én om en mann som sår og høster, og én om sennepsfrøet.

Det er naturlig å se disse to lignelsene sammen som tolkningsnøkler til hverandre.

Begge handler om noe som sås i jorden. Begge har eskatologiske motiver. 4,29 er en link til Joel 3,18. Motivet med fugler som bygger rede, i 4,32 er knyttet til oppgjør og dom også i Esek 31,3, Sal 104,12.16–17 og Dan 4,9–12.21–22. Både sennepsfrøets vekst og kornet som spirer og gror har et felles motiv i seg at noe som er skjult, og noe som skjer, som er uforståelig, endog automatisk.

JESU DØD PÅ KORSET SOM SÅKORN.

Et mulig utgangspunkt denne dagen kan være Jesu ord i Joh 12,24. ”Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene kornet. Men hvis det dør, bærer det rik frukt.” Disse tekstene, sammen med Jesu billedbruk her, gjør det mulig å knytte an til Jesu eget liv. Han proklamerer at Guds rike er kommet nær ved innledningen til evangeliet (Mark 1,15). Han er selv såkornet som dør i jorda. Men hva betyr det, og hva sier disse tekstene inn i det?

GUDS RIKE ER UFORSTÅELIG

Guds rike bærer i seg både oppfyllelse og total omkalfating. Jesus var ikke krigerkongen de ventet på. Han gjorde krav på å oppfylle de gamle profetiene og håpet Israel bar på, om en redningsmann. Samtidig snudde han opp ned på alt. Guds rike er nær, men det er noe helt annet enn dere trodde. Bildet med sennepsfrøet antyder at Guds rike kan se ut som fiasko. Det er lite og unnselig. Når Jesus dør, er det grunn til å tro at det var mange som tenkte slik. Guds rike kommer som noe skjult, noe sårbart og lavmelt. Som vi ser i innledningen i kapittel 4, utsettes såkornet for alt mulig. Det blir svidd og kvalt, møter motgang og svik. Disse lignelsene antyder ikke umiddelbart verdensherredømme. Samtidig viser disse lignelsene til storheten i det Jesus kommer med. Det han oppnår gjennom sin død og oppstandelse, er noe totalt ekstraordinært. Det er et mysterium hvordan Gud får gjennom det han vil her i verden, men Jesu ord her viser tydelig hvor annerledes Guds rike er. Det er ikke makt og erobring. Guds rike kommer gjennom å dø, gjennom å miste sitt liv, gi det for andre. Dette perspektivet er også fremme i Jes 53. Budskapet

om at en korsfestet herre erobrer verden, er og blir galskap for dem som ikke klarer å høre Jesu budskap og tro.

Spørsmålet er om vi har lett for å tenke at det var da, men nå, i dag, kan vi se hvordan denne kraften har manifestert seg. Nær innpå to milliarder kristne i verden! Det er sennepsbusken sin, det! Vel, det kan selvsagt tenkes sånn, men da risikerer vi å gå glipp av noe viktig. Også for oss går veien til Guds rike samme retning som Jesus. ”Den største blant dere skal være tjeneren deres,” sier Jesus til disiplene i Matt 23,11. Kirke har aldri vært et kall til makt, men til avmakt. Det er et vitnesbyrd som trengs i Norge i dag også.

GUDS RIKE ER UUNNGÅELIG

Et annet perspektiv i disse tekstene er det uunngåelige. Både bildet med sennepsfrøet som blir til en stor busk, og beskrivelsen av kornet som spirer og vokser uten at bonden vet hvordan det skjer, kan antyde at det her er noe uunngåelig. Dette skjer, fullstendig uavhengig av ytre påvirkning. Er det veksten i seg selv som er uunngåelig? Begge lignelsene antyder en blanding av noe som skjer av seg selv, med en kraft innenfra og noen ytre hendelser. Såing blir gjort av noen, mens veksten ligger i kornet/frøet selv. Dette kan si oss at Jesus død og oppstandelse måtte skje. Det var derfor han kom; det var det som var hans oppdrag.

Det samme kan kanskje sies om høsten. Det er helt sikkert at den kommer. Og med den kommer innhøstingen. Her ligger det mulighet til å løfte fram en kristen virkelighetsoppfatning, at tiden en gang skal ha en slutt. Det er viktig å holde fram i en tid der troen på en syklisk tidsforståelse (reinkarnasjon) stadig får flere tilhengere. I dette ligger også dommen og Jesu eksklusivitet som frelsesvei. De eskatologiske linkene nevnt ovenfor kan med fordel trekkes inn og gis en ramme her. Det gir også en ramme for det uforståelige. En gang skal kongeriket bli som forventet, og Gud skal bli Herre over hele jorden.

Å snakke om at noe er uunngåelig, tar oss fort inn i komplekse saker. Hvis Gud har skapt alt, også tiden, hvordan kan Gud både se alt som har skjedd og kommer til å skje, og samtidig være en

aktør i historien? Det samme gjelder Jesus. Hadde han full gudommelig bevissthet? Ja, som sann Gud og sant menneske må han ha hatt det. Betyr det at Gud også har forutbestemt hvem som velger ham? Både Jesu selvbevissthet og menneskers forutbestemte utvelgelse er temaer som på ny er kommet i spill gjennom nykalvinistiske impulser i reformerte miljøer de siste årene. Säkornets automatikk kan gi oss en anledning til å adressere disse viktige, men vanskelige sakene.

BONDENS TÅLMODIGHET OG LYDIGHET

Til slutt et lite perspektiv, både til predikanten selv, men også til alle kristne (i en tjeneste). Både det uforståelige og det uunngåelige spiller tilbake til tjenesten i Guds rike. Hva skal vi gjøre hvis vi ikke kan forstå hvordan ting skjer, og veksten kommer av seg selv? Jeg tror bildene her peker mot at tjenerne i Guds rike kalles til tålmodig lydighet. En bondes tålmodighet (Jak 5, 7–8) kan lære oss trofasthet og perspektiv. I den til dels brutale lignelsen i Matt 25 om talentene snakker Jesus flere ganger om å være tro i lite. Som prester er vi ikke kalt til å ha alle svarene, men å være tro i det vi er satt til. Vi skal så (og gjødle og vanne) så kan vi med trygghet overlate resultatene til Gud.

Det er et godt tilfang av salmer som passer til denne dagen. Ut fra retningen jeg har trukket opp i denne gjennomgangen, vil jeg anbefale følgende (alle fra N13):

787 Alt det minste som Gud skapte
698 Åkrane kvitnar mot hausten
205 Kornet har sin vila
358 För att du inte
510 Herre, når din time kommer
678 Vi rekker våre hender frem

ANVENDTE KILDER:

Garland, David E., *Mark (The NIV Application Commentary)*, Zondervan.

Wright, N. T., *Mark for Everyone*, Westminster John Knox Press.

ESPEN ANDREAS HASLE
DAGLIG LEDER, ACTA - BARN OG UNGE
I NORMISJON
EHASLE@LIVE.NO

KYNDELSMESSE

2. FEBRUAR 2015

Prekentekest (og fortellertekst): Luk 2,22–40

Lesetekster: 1 Sam 1,21–28 / 1 Joh 1, 1–4

Liturgisk farge: Hvit

EN GAMMEL VERDENVID TRADISJON

I et par hundre år har ikke kyndelsmesse vært en del av kirkeåret i Den norske kirke, men nå har den kommet tilbake som en mulighet. Kyndelsmesse markeres førte dager etter feiringen av Jesu fødsel, og den faller derfor alltid på 2. februar. I 2015 faller festdagen på en mandag.

I mange andre liturgiske tradisjoner er kyndelsmesse en av årets store lysfester, og messen har dype kirkehistoriske røtter. Den er blant annet beskrevet i Egerias reiseskildringer. Hun forteller om hvordan festen ble innledet ved at man gikk i prosesjon til oppstandelseskirken, og at messen ble feiret med jublende glede, på samme måte som påske.

Bakgrunnen for markeringen fortellingen om Maria og Josef som kommer til tempelet i Jerusalem med babyen sin, Jesus. Renselsestiden var over, og Moseloven foreskrev at når en sønn var født, skulle moren oppsøke tempelet i Jerusalem førte dager etter fødselen og ofre et lam og en due eller turteldue. Hvis hun ikke hadde råd til dette, kunne hun ta to turtelduer, eller to dueunger i stedet. (3 Mos 12) I Lukas-evangeliet presiseres det at Maria og Josef sitt offer var to fugler. Ikke overraskende beskrives de her som fattige.

MULIGE MOMENTER TIL VIDERE PREKENARBEID

I andre tekststrekke, som vi nå er inne i, har vi allerede møtt deler av dagens prekentekest på romjulsøndag (Luk 2,36–38). Da er det profeten Annas møte med den lille familien, som

står sentralt. På kyndelsmesse er hele fortellingen om besøket i tempelet prekentekst.

1) Ville vi oppdaget Guds frelser?

Inn til tempelet kommer det et fattig par. Moren, en ung tenåring jente, holder en bylt i armene, og en liten gutts ansikt ser opp mot henne. Jenta er sliten og trøtt. Midt i denne intense tiden med amming og den omveltende situasjonen det er å bli foreldre, har hun og forloveden Josef måttet reise langt. Både samfunnets regler og religionens regler har krevd sitt, og de har ikke fått en rolig start i trygge omgivelser. Kanskje er de usikre både på seg selv og på hva som ligger foran dem nå?

Men det skjer et uventet møte, to ulike generasjoner møtes, en eldre mann og en eldre dame ser paret, og de ser mer enn bare de ytre omstendighetene. De ser det store i det lille barnet. De formidler håp til paret, og de er samtidig realistiske på at veien de nå har begynt å gå, ikke kommer til å bli lett.

Noe av det evangeliene formidler, er at Gud ønsker mennesker av alle slag i sitt fellesskap. Hvor finner vi slike fellesskap i vårt nærmiljø? Både eldre og unge er en del av Guds plan; det er en plass til alle – erfarer vi dette i det kristne fellesskapet? Hvor kan vi se glimt av Guds rike? Har vi øynene åpne slik at vi kan oppdage Gud også der vi ikke forventer det?

Teksten tegner opp Jesus som Guds svar til folket, og til verden. Jesus som den sanne verdenshersker, Messias og frelser. Men det er ikke med majestetiske farger, makt og ære. Det er den frelsen som Gud har lovet, men den ser ikke ut slik som folk forventet det. Hva forventer vi å se? Hvilke bilder har vi av Gud som verdenshersker? Hva viser lyset fra Jesus oss?

2) Et lys til åpenbaring

”Gud er lys, det finnes ikke mørke i ham.” (1 Joh 1,5) I sin enkelhet kan denne setningen romme innsikter om at Gud er livsnødvendig som varmen, trygg som lyset og hellig som den brennende ilden. I livets mørke brenner lyset. Sjelden tar det bort mørket – livets vilkår forandrer seg ikke for den kristne – men det lyser mitt i mørket og viser veien mot det evige lyset.¹

Kristus som verdens lys er et av hovedtemaene for Kyndelsmesse. Jesus knyttes til Guds identitet på en spesiell måte. Hos Simeon og Anna blir Jesus gjenkjent som svaret på Guds løfter: ”... et lys til åpenbaring for hedningene og ditt folk Israel til ære.”

Å skille mellom lys og mørke er stadig en utfordring. Vi klarer ikke alltid å se hva som er Guds lys og hva som er mørke i lysets forkledning. Hva som er rett og hva som er galt, godt og ondt. Hva er det som driver Guds rike fremover? Og hva er det som motarbeider det gode? Det å kunne skille mellom mørke og lys er en gave å be Gud om.

3) Takknemlighet for barna

Leseteksten fra 1. Samuelsbok handler om Hanna som har lengtet etter å få barn, og som nå har fått en sønn. I takknemlighet tar hun sønnen med til tempelet, og fører ham frem for Eli. I prekenteksten bærer Maria og Josef Jesus til tempelet i takk til Gud. Foreldrene bar små barn til Jesus for at han skulle velsigne dem, og i kirkene bæres fortsatt barna frem for Gud. Guds rike tilhører barna, og de har en naturlig plass i Guds nærhet. Barna er en stadig påminnelse om at vi alle er Guds barn, de er en påminnelse om bekymringsløshetens nådegave og om den tilliten vi er skapt med.

TIL GUDSTJENESTEN

En gammel tradisjon er at man til kyndelsmesse kunne ta med lys som skulle brukes i den private andaktsstunden og få dem velsignet. Ved å velsigne lysene sier vi at vi stoler på og takker for at Gud er nærværende når vi ber. Her er en bønn som kan brukes i denne sammenheng:

Med vår längtan efter ljus och värme kommer vi till dig, vår Gud, och ber:

Velsigna de ljus vi bär fram inför dig. Velsigna det ljus de får sprida.

Tänd hoppets och kärlekens ljus inom mig och håll mig tätt, tätt till din sida.

Fördriv alla skuggor, gör natten till dag, och hjälp att jag får under färdens ett Kristusljus vara för världen.

Låt oss bedja! (Bönboken tradition och liv. (2012) Stockholm: Verbum Förlag, s. 70)

SALMEFORSLAG

Alle nummer er fra Norsk Salmebok 2013.

101 Kristus er verdens lys

635 Jesus, Guds Son, du ljøs i mitt indre
(Taizé)

103 Det finnes en dyrebar rose

105 Shine your light (fungerer vel best med
solist/forsanger)

86 Navnet Jesus

246 Lyset skinner over jord!

¹ *Bönboken tradition och liv.* (2012) Stockholm:
Verbum Förlag, s.67

MARIE BAKKEVIG HILLESUND
KAPELLAN I BORGE
MARIE.BAKKEVIG@GMAIL.COM

KIRKELIG ÅRSKALENDER 2015

149,-

Kirkelig årskalender er en klassiker! Her finner du en kombinert klassisk almanakk med bibeltekster knyttet til kirkeåret. Markeringen av helgen- og merkedager gir dagene innhold med søndagen som ukens sentrum. Her finner du også en oppdatert kontaktliste til kristne virksomheter. Fyll tiden med mening!

www.lutherforlag.no www.vivo.no

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTINGER

AGDER OG TELEMARK BISPEDØMME

Agder og Telemark bispedømmeråd har gjort følgende tilsetninger i møtet den 28. oktober 2014:

Ragnhild E Floberg som prost i Aust-Nedenes prosti.

Frode Fjeldbraaten som spesialprest i Kristiansand domprosti.

Erland Grøtberg som sokneprest i Kristiansand domprosti med Grim sokn som tjenestested.

Kristin Marie Fæhn som sokneprest i Aust-Telemark prosti med Hovin sokn, Austbygde sokn og Atrå og Mæl sokn som tjenestested.

Andreas Holm som kapellan i Skien prosti med Skien sokn og Borgestad sokn som tjenestested.

Øyvind Mæland som sokneprest i Vest-Telemark prosti med Fyresdal sokn som tjenestested.

Samtlige har takket ja til stillingene.

Kristin Marie Fæhn ble tilsatt som sokneprest i Aust-Telemark prosti med Bø sokn som tjenestested, men har takket nei til stillingen. Stillingen lyses ut på nytt.

Avsender:
Luthersk kirketidende
Sinselveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), stipendiat Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinselveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669 Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>